

УДК 657.372.1

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЩОДО ОБЛІКУ ТА НАРАХУВАННЯ
АМОРТИЗАЦІЇ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ У СУЧАСНИХ УМОВАХ
ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

О.І. Гриценко, кандидат економічних наук. А.В.Матюшенко.

Українська академія банківської справи Національного банку України.

In The article considered actual problems of displaying information about accounting and depreciation of fixed assets in Ukraine. Identified a range of defects and suggested possible ways of improving the accuracy and reliability of information for consumers.

Постановка проблеми. В умовах активізації інтеграційних процесів економічного середовища в Україні значення прозорості, достовірної та зрозумілої для всіх користувачів бухгалтерської інформації невпинно зростає. На сьогоднішній день постає необхідність адаптації національної системи обліку до вимог міжнародної практики. Впровадження МСБО сприяє підвищенню прозорості та зрозумілості для закордонних інвесторів інформації про діяльність суб'єктів господарювання. На сучасному етапі, для успішного ведення бухгалтерського обліку, для забезпечення його інформацією планування, аналізу та контролю господарської діяльності підприємства, необхідна належна організація обліку основних засобів. Стан та використання основних засобів є важливими для забезпечення конкурентоспроможності підприємства, а їх склад та структура зумовлюють можливості підприємства стосовно організації виробничого процесу.

Особливу роль в механізмі обліку основних засобів відіграє амортизація. Проблеми обліку і нарахування амортизації основних засобів є предметом особливої уваги економічної науки, оскільки амортизація як економічна категорія, одночасно виступає як витрати виробництва та як джерело відтворення і, як наслідок, впливає на широке коло економічних

показників - собівартість, ціну, прибуток, податки, кількісні та якісні оцінки виробничого потенціалу тощо.

Аналіз останніх досліджень. Проблемні питання щодо нарахування амортизації основних засобів та перспектив їх вирішення в Україні, розглядалися провідними вітчизняними вченими-науковцями, а саме: М.Т. Білухою, Ф.Ф. Бутинцем, С.Ф. Головом, В.Г. Цінником, М.Ф. Опйчуком, Ю.І. Осадчим та іншими вченими. Проте, не зважаючи на значні напрацювання, більш значні структурні зміни в механізмі обліку та нарахування амортизації основних засобів вимагають постійного вдосконалення.

Метою дослідження є аналіз та удосконалення обліку і нарахування амортизації основних засобів для забезпечення ефективного та раціонального управління фінансового-господарською діяльністю підприємства.

Виклад основного матеріалу. В умовах євроінтеграційних процесів сучасну методика обліку та нарахування амортизації доцільно удосконалювати, наближати параметри вітчизняної амортизаційної політики до міжнародної практики.

В процесі використання в діяльності підприємства основних засобів їх вартість поступово зменшується в зв'язку з фізичним та моральним зносом. Знос основних засобів визначається сумою амортизації, нарахованою з початку їх корисного використання. Амортизація - систематичний розподіл вартості основних засобів, яка амортизується, протягом строку їх корисного використання (експлуатації).

З набранням чинності нового Податкового кодексу України порядок нарахування амортизації основних засобів змінився. Перш за все ці зміни обумовлено тим, що у податковому та бухгалтерському обліку застосовуються однакові методи нарахування амортизації. Відповідно до норм Податкового кодексу як в бухгалтерському, так і в податковому обліку, застосовується термін «основні засоби» замість «основних фондів». Так, згідно з Податковим кодексом, основні засоби - це матеріальні активи, що

призначаються платником податку для використання у господарській діяльності, вартість яких перевищує 2500 грн. і поступово зменшується у зв'язку з фізичним або моральним зносом та очікуваний строк корисного використання яких з дати введення в експлуатацію становить понад 1 рік [1].

Важливим є і те, що амортизація більше не виступає окремою компонентою прибутку, що підлягає оподаткуванню, як зазначалося у Законі «Про оподаткування прибутку підприємств». У відповідності до норм Податкового кодексу амортизація включається до собівартості виготовлених та реалізованих товарів (робіт, послуг) або до інших витрат (залежно від використання об'єкта основних засобів).

Нормами Податкового кодексу розширена класифікація основних засобів у податковому обліку, яка передбачає 16 груп основних засобів, замість 4 груп основних фондів, які були визначені Законом «Про оподаткування підприємств». Доцільність розширення класифікації основних засобів є досить дискусійним питанням. Вважаємо, що з впровадженням нової класифікації основних засобів постане об'єктивна необхідність у вдосконаленні існуючих форм первинних документів і облікових реєстрів, а також розробці нових реєстрів з нарахування амортизації.

Нарахування амортизації за ПСБО 7 та Податковим кодексом України здійснюється щомісяця, починаючи з місяця, що настає за місяцем введення об'єкта основних засобів в експлуатацію [2; 1]. Причому на основні засоби груп I "Земельні ділянки" і 13 "Природні ресурси" амортизація не нараховується. Платник податку має вести окремий облік операцій купівлі-продажу землі як окремого об'єкта власності, а затрати, пов'язані з таким придбанням, належать включенню до витрат звітного податкового періоду. Важливо відмітити, що операції з внесення основних засобів до статутного капіталу іншої особи прирівнюється до продажу або іншого відчуження таких основних засобів. В той же час залишаються певні відмінності в бухгалтерському і податковому обліку основних засобів. Так, незважаючи на те, що амортизація об'єктів основних засобів в податковому обліку

здійснюється протягом строку їх корисного використання, законодавчо встановлюються мінімально допустимі їх строки.

У міжнародній практиці на амортизацію припадає 60-70% інвестицій в основний капітал. В Україні спостерігається менша тенденція інвестування, оскільки для діяльності вітчизняних підприємств характерно недостатнє застосування прискореної амортизації, високі нормативні терміни служби основних засобів та ін.

Здійснивши аналіз національної та міжнародної практики обліку та нарахування амортизації, на наш погляд, доцільніше визначити необхідність її нарахування у місяць, коли він стає придатним для використання, як це здійснюється за МСБО 16 [3]. Так, інформація про методи нарахування амортизації основних засобів наведена в табл. 1, де використані наступні умовні позначення: A_p - сума амортизації i -того року; A_m - сума амортизації i -того місяця, AB - амортизована вартість, $ПВ$ - первісна вартість; $ЛВ$ - ліквідаційна вартість, $ЗВ$ - залишкова вартість; $НА$ - норма (ставка) амортизації, n - строк корисного використання (років); K , - кумулятивний коефіцієнт; i - рік (місяць) корисного використання, $O_{заг}$, - очікуваний об'єм продукції при експлуатації об'єкта на протязі строку корисного використання, O_m - фактичний об'єм продукції за місяць.

Підприємство може змінювати метод нарахування амортизації основних засобів. Відповідно, нарахування за новим методом починається з місяця, наступного за тим, в якому прийнято рішення про таку зміну.

Таблиця 1. Методи нарахування амортизації основних засобів у національній практиці

№ з/п	Метод амортизації	Формула	Допоміжні показники до формули
1.	Прямолінійний	$A_p = AB : n$	$AB = ПВ - ЛВ$
2.	Зменшення залишкової вартості	$A_p = ЗВ(ПВ) * НА_p$	$НА_p = (1 - \sqrt[n]{ЛВ : ПВ}) * 100\%$
3	Прискорене зменшення залишкової вартості	$A_p = ЗВ(ПВ) * НА_p * 2$	$НА_p = 1 : n * 100\%$
4.	Кумулятивний	$A_p = АВ * K_i$	$K_i = [n - (i - 1)] : [n - (1 + .. + n)]$
5.	Виробничий	$A_m = O_m * НА$	$НА = АВ : O_{заг}$

Також слід звернути увагу на те, що Податковий кодекс України та ПСБО 7 пропонують п'ять методів амортизації: прямолінійний; зменшення залишкової вартості; прискореного зменшення залишкової вартості, кумулятивний; виробничий [2; 1]. В свою чергу, за МСБО виділяють дві групи методів: методи амортизації, які ґрунтуються на кількості одиниць, отриманих від використання об'єкта основних засобів: метод сумування одиниць продукції (виробничими метод); методи амортизації, які ґрунтуються на тривалості використання основних засобів [3]. До останніх, в свою чергу, відносяться: 1) метод рівномірної амортизації - метод прямолінійного списання (лінійний метод нарахування амортизації); 2) методи прискореної амортизації: метод суми числа (цифр) років (кумулятивний метод); метод зменшення залишку; модифікаційний метод (метод зменшення залишку, який переходить до рівномірного); 3) методи сповільненої амортизації-метод амортизаційного фонду; метод ануїтету [3]. Підприємство регулярно, наприкінці кожного фінансового року, переглядає методи нарахування амортизації основних засобів на відповідність економічним вигодам, що очікує отримати від їх застосування, та вносити відповідні зміни в облікову політику як зміни облікової оцінки. Норми амортизації відповідно до нового методу амортизації визначаються, виходячи із залишкової вартості відповідного об'єкта.

На сьогодні припинення нарахування амортизації, згідно національної практики здійснюється, починаючи з місяця, наступного за місяцем вибуття об'єкта основних засобів переведення його на реконструкцію, модернізацію, добудову, дообладнання, консервацію [2]. Проте за МСБО 16 амортизацію активу припиняють на одну з двох дат, яка відбувається раніше: на дату, з якої актив класифікують як утримуваний для продажу (або включають до ліквідаційної групи, яку класифікують як утримувану для продажу) згідно з МСФЗ 5, або на дату, з якої припиняють визнання активу [3]. Таким чином, амортизацію не припиняють, коли актив не використовують або він вибуває з активного використання, поки актив не буде амортизований повністю.

Отже, наведені вище проблемні питання щодо обліку амортизації основних засобів є досить доречними на сьогоднішній день. Їх вирішення значно покращить фінансово-господарську діяльність на підприємстві, сприятиме своєчасному оновленню виробничого потенціалу підприємства. З прийняттям Податкового кодексу України, підприємства отримали можливість використовувати ті ж методи нарахування амортизації у податковому обліку, що і у фінансовому, при цьому не збільшуючи об'єм облікових робіт для її нарахування.

Подальші дослідження зазначеної проблеми повинні проводитись у напрямі уніфікації обліку та нарахування амортизації основних засобів в Україні з міжнародною практикою.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Податковий кодекс України // Все про бухгалтерський облік. - 2011. - № 1-3. - С. 3-354.
2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 "Основні засоби", затверджене наказом Міністерства фінансів України від 27 квітня 2000 р. № 92 // Збірник систематизованого законодавства -2003. -№11.
3. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 "Основні засоби" [Електронний ресурс] // Режим доступу: www.minfin.gov.ua/document/92427/МСБО_16pdf

УДК 657.372.1

Гриценко Олена Іванівна, кандидат економічних наук, доцент. Матюшенко Аліна Віталіївна, студентка, Українська академія банківської справи Національного банку України. **Проблемні питання щодо обліку та нарахування амортизації основних засобів у сучасних умовах євроінтеграційних процесів.**

Розглянуто актуальні питання, що стосуються відображення інформації щодо обліку та нарахування амортизації основних засобів в Україні. Виявлено певні недоліки, запропоновано шляхи удосконалення обліку та нарахування - для підвищення прозорості та зрозумілості інформації користувачами.

Ключові слова: основні засоби, амортизація основних засобів, методи нарахування амортизації.

УДК 657.372.1

Гриценко Елена Ивановна, кандидат экономических наук, доцент. Матюшенко Алина Витальевна, студентка. Украинская академия банковского дела Национального банка Украины. **Проблемные вопросы учёта и начисления амортизации основных средств в современных условиях евроинтеграционных процессов.** Рассмотрены актуальные вопросы, которые касаются отображения информации по учёту и начислению амортизации основных фондов в Украине. Выявлены определенные недостатки, предложены пути усовершенствования учёта и начисления для повышения прозрачности и понятности информации пользователями.

Ключевые слова: основные фонды, амортизация основных фондов, методы начисления амортизации.

УДК 657.372.1

Critsenko Elena Ivanovna, candidate of economic sciences, associate professor. Matyushenko Alina, student. Ukrainian academy of banking of the National bank of Ukraine. **Problem issues of depreciation for main acrives of enterprises in**

current of eurointegration processes. Considered actual problems of displaying information about accounting and depreciation of fixed assets in Ukraine. Identified a range of defects and suggested possible ways of improving the accuracy and reliability of information for consumers.

Keywords: fixed assets, depreciation of fixed assets depreciation methods.

Гриценко, О.І. Проблемні питання щодо обліку та нарахування амортизації основних засобів у сучасних умовах євро інтеграційних процесів / О.І. Гриценко, А.В. Матюшенко // Економіка і регіон.- 2012.- № 3 (34) .– С. 208-211.